

Ed. 594. Frumvarp til laga [306. mál]

um breyting á lögum nr. 65 19. maí 1982 um skattskyldu innlánsstofnana.

(Lagt fyrir Alþingi á 106. löggjafarþingi 1983—84.)

1. gr.

3. gr. laganna orðist svo:

Í stað heimildar til niðurfærslu viðskiptaskulda í 2. másl. 3. tl. 1. mgr. 31. gr. og 2. og 3. másl. 2. mgr. 5. tl. 74. gr. laga nr. 75/1981 er skattskyldum aðilum samkvæmt lögum þessum heimilt að færa fjárhæð til gjalda í sérstakan afskriftareikning útlána sem nemur ½% af aukningu útlána og veittra ábyrgða á rekstrarárinu. Heildarfjárhæð afskriftareiknings útlána skal þó aldrei nema hærri fjárhæð en ½% af heildarfjárhæð útlána og veittra ábyrgða í árslok. Fari afskriftareikningurinn eitthvert ár fram úr þessum mörkum skal mismunurinn teljast til tekna.

2. gr.

Aftan við 4. gr. laganna bætist ný grein er verði 5. gr. þeirra og breytist röð annarra greina til samræmis við það. Greinin orðist svo:

Innlánsstofnanir með lægri heildarinnlán en 50 millj. kr. í lok næsta árs á undan tekjuári skulu undanþegnar skattgreiðslum samkvæmt lögum þessum, en skulu engu að síður framtalsskyldar.

Undanþága skv. 1. mgr. miðast við heildarinnlán 31. desember 1982 og skal viðmiðunarfrjárhæð síðan breytast árlega í samræmi við útreikning verðbreytingarstuðuls samkvæmt 26. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt, í fyrsta sinn miðað við hinn 31. desember 1983 vegna skattlagningar tekna og eigna ársins 1984.

Verði aðili, sem myndað hefur skattalegan varasjóð eða fengið frestað skattlagningu söluhagnaðar, meðan hann er skattskyldur samkvæmt lögum þessum, síðar undanþeginn skattgreiðslu skv. 1. mgr. skal varasjóður og frestaður söluhagnaður, framreiknaður skv. 26. gr. laga nr. 75/1981, teljast til skattskyldra tekna síðasta skattskylduárs án viðurlaga.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og koma til framkvæmda við álagningu tekjuskatts og eignarskatts á árinu 1984 vegna tekna ársins 1983 og eigna í lok þess árs.

Ákvæði til bráðabirgða.

Við mat á eignum í ársbyrjun 1983 skulu skattskyldir aðilar samkvæmt lögum þessum draga ½% frá samanlögðum útlánnum og veittum ábyrgðum í árslok 1982.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Vorið 1982 voru á Alþingi samþykkt lög um skattskyldu innlánsstofnana (lög nr. 65/1982). Efnislega fólst í lögum þessum að á árinu 1982 skyldu innlánsstofnanir, aðrar en smæstu sparisjóðir, greiða sérstakan skatt í ríkissjóð er næmi 0,06% af heildarinnlánnum þeirra í lok hvers mánaðar. Frá og með tekjuárinu 1983 skuli þær innlánsstofnanir, er löggin taka til, hins vegar vera skyldar til greiðslu tekjuskatts og eignarskatts og skuli álagning byggjast á almennum reglum laga nr. 75/1981. Þó eru gerð frávík frá almennum reglum skattalaga varðandi fáein atriði. Þessi frávík varða heimild til niðurskriftar útistandandi viðskiptaskulda, skattalaga meðferð við sameiningu sparisjóða og annarra innlánsstofnana og greiðslufyrirkomulag skatta samkvæmt lögnum, þar sem nokkurs konar staðgreiðslufyrirkomulagi er komið á varðandi innlánsstofnanir. Í 2. mgr. ákvæðis til bráðabirgða V í lögnum er loks tekið fram, að þau skuli ásamt lögum nr. 40/1969 endurskoðuð af starfandi bankamálanefnd. Í samræmi við þetta gerði nefndin drög að nýju frumvarpi til laga um skattskyldu innlánsstofnana og tvönn drög að frumvarpi að lögum um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna. Þessi frumvarpsdrög sendi nefndin fjármálaráðuneytinu með bréfi dags. hinn 24. nóvember 1982. Er bréf þetta ásamt fyrrgreindum frumvarpsdrögum birt sem fylgiskjöl með lagafrumvarpi þessu. Í tillögum bankamálanefndar um frumvarp til laga um skattskyldu innlánsstofnana er í höfuðdráttum byggt á ákvæðum laga nr. 65/1982. Þó eru í frumvarpinu gerðar tillögur um fimm viðamiklar efnisbreytingar sem allar horfa til að létta skattbyrði innlánsstofnana. Eru breytingartillögur nefndarinnar eftirfarandi:

1. Í 1. mgr. frumvarpsdraganna er gert ráð fyrir að innlánsstofnanir verði eignarskattsfrjálsar. Ætla má að eignarskattar þeirra aðila sem skattskyldir eru samkvæmt lögnum myndu nema nálægt 22 millj. kr. vegna eigna í lok ársins 1983, miðað við að eignarskattur sé 1,1% af stofni.
2. Í 2. gr. frumvarpsdraganna er gert ráð fyrir því að allir stofnlánasjóðir og veðdeildir bankanna verði undanþegnar skattskyldu, en samkvæmt gildandi lögum er þessi skattundanþága bundin við lögbundna stofnlánasjóði. Erfitt er að meta hversu mikil fjárhagsleg áhrif þessi tillaga hefur, ekki síst þar sem hún kann að hafa áhrif á uppbyggingu einstakra deilda innlánsstofnana þegar fram í sækir.

3. Í 3. gr. frumvarpsdraganna er lagt til að opnuð verði heimild til sérstakrar niðurfærslu er nemi 1% af aukningu útlána og veittra ábyrgða á rekstrarárinu. Ætla má að þessi heimild gæti lækkað skatttekjur um nálægt 10,5 millj. kr. vegna rekstrarársins 1983, og er þá miðað við að skattur sé 50% af skattstofni.
4. Þá er í 5. gr. frumvarpsdraganna lagt til að innlánsstofnanir með lægri innstæðu en 50 millj. kr. í árslok 1982 skuli skattfrjálsar. Fjárhagsleg áhrif þessarar tillögu eru óveruleg þar sem þær innlánsstofnanir er hér um ræðir höfðu einungis tæp 4% af heildarinnlánum 1982.
5. Loks leggur bankamálanefndin til í ákvæði til bráðabirgða IV að horfið verði að eftirágreiðslu skatts í stað núgildandi staðgreiðslufyrirkomulags. Við þetta félli niður tekjustreymi eins árs í ríkissjóð og myndi áhrifanna að langmestu leyti gæta á árinu 1984.

Allítarlegan rökstuðning fyrir tillögum bankamálanefndarinnar er að finna í greinargerð með frumvarpsdrögum og vísast um þær til fylgiskjals.

Telja verður að rík rök mæli með því að starfsemi innlánsstofnana sé skattskyld á hlíðstæðan hátt og starfsemi annarra atvinnufyrirtækja í landinu. Af því leiðir að sterk rök varðandi séreðli starfseminnar verði að liggja fyrir til þess að unnt sé að víkja frá almennum skattlagningarreglum að því er þessar stofnanir varðar. Verður að telja það hæpið að nægilega þungvæg rök af þessu tagi liggi að baki öllum tillögum bankamálanefndarinnar. Að því er greiðslufyrirkomulag á sköttum innlánsstofnana varðar er ljóst að ríkissjóður má á árinu 1984 alls ekki við þeim tekjumissi er af tillögum bankamálanefndar í þessu efni myndi leiða. Í frumvarpi þessu eru því einungis gerðar tillögur um tvenns konar breytingar á núgildandi ákvæðum laga um skattskyldu innlánsstofnana. Svára þær til þeirra tillagna sem bankamálanefnd gerði og raktar eru í 3. og 4. tl. hér að framan, enda þótt í frumvarpi þessu sé lögð til nokkuð önnur útfærsla en bankamálanefnd gerði tillögur um, eins og nánar er rakið í athugasemdum við einstakar greinar.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Eitt af fáum atriðum í almennu lögum um tekjuskatt og eignarskatt sem ekki gilda um innlánsstofnanir skv. lögum nr. 65/1982 er heimildin til 5% niðurfærslu útstandandi viðskiptaskulda. Liggja raunar augljós rök til þess að hin almenna heimild tekjuskattslaga í þessu efni getur ekki átt við óbreytt vegna sérstaks eðlis bankastarfsemi. Engu að síður verður að telja það eðlilegt að gagnvart skattlagningu verði viðurkennd þörf innlánsstofnana á því að mynda afskriftareikning vegna útlánaáhattu. Í álit bankamálanefndar (sbr. fylgiskjal) er lagt til að þessi niðurfærsluheimild verði miðuð við aukningu útlána og veittra ábyrgða. Er í grein þessari lagt til að þeim tillögum verði fylgt að því er varðar þann stofn er niðurfærslan reiknast af, enda þótt sú aðferð að miða einungis við hlutfall af aukningu á stofninum sé nokkuð óvenjuleg og falli ekki að þeim aðferðum sem áður hafa verið notaðar í skattalögum (sbr. heimild laga nr. 75/1981 til 5% niðurfærslu viðskiptaskulda og 10% niðurfærslu vörubirgða). Sé horft fram hjá fyrsta skattlagningarári verða fjárhagsleg áhrif niðurfærsluheimildarinnar reyndar hin sömu að öðru jöfnu hvort sem hún miðast við heildarfjárhæð útlána og veittra ábyrgða eða er bundin við aukninguna eina. Með útlánnum og veittum ábyrgðum í greininni er átt við allt það sem eignamegin í efnahagsreikningum innlánsstofnana fellur almennt undir útlánahugtakið, þ. e. yfirdráttarlán, afurða- og rekstrarlán, víxla, skuldabréf, verðtryggt lán, innleystar ábyrgðir og endurlánað erlent lánsfé. Auk þess falla undir þetta áfallnir vextir á ofangreind útlán, enda þótt nokkur venja sé til að fella þá undir aðra eignaliði í efnahagsreikningum innlánsstofnana. Auk þessara liða í efnahagsreikningi reiknast gjaldfærsla af aukningu veittra ábyrgða vegna viðskiptamanna, en sú fjárhæð er jafnan tilgreind í ársreikningum innlánsstofnana utan efnahagsreiknings.

Í frumvarpinu er lagt til að fjárhæð til færslu í sérstakan afskriftareikning sé miðuð við 0,5% af framangreindum stofni, en bankamálanefnd lagði til að miðað yrði við 1%. Verður að telja að tillaga frumvarpsins sé mun nær raunverulegri þörf vegna útlánaáhættu miðað við reynslu fyrri ára og þá niðurfærsluprósentu sem ýmsar innlánsstofnanir hafa notað á undanförunum árum í reikningum sínum. Við mat á þessu hlutfalli verður einnig að hafa í huga, að alls engin áhætta fylgir töluverðum hluta þeirra útlána og ábyrgða sem talin eru með í stofninum. Má þar nefna verðtryggð spariskírteini ríkissjóðs, skuldabréf ríkisins og annarra opinberra stofnana, t. d. framkvæmdasjóð, útlán og ábyrgðir sem tryggð eru með ríkisábyrgð o. s. frv.

Í lok greinarinnar er loks kveðið á um skyldu til tekjufærslu ef heildarfjárhæð afskriftareiknings fer fram úr ½% af heildarfjárhæð útlána og veittra ábyrgða í árslok. Ákvæði til bráðabirgða er nátengt þessari niðurfærsluheimild.

Áætlað er að heildarskattgreiðslur innlánsstofnana lækki um 5,3 millj. kr. á árinu 1983 ef ákvæði þessarar greinar verða að lögum.

Um 2. gr.

Hér er gerð tillaga um skattfrelsi innlánsstofnana með lægri heildarinnlán en 50 millj. kr. í árslok 1982. Er þessi tillaga í samræmi við tillögu bankamálanefndar að öðru leyti en því, að lagt er til að skattfrelsið ráðist af stöðu heildarinnlána í lok næsta árs á undan tekjuári en ekki stöðu þeirra í lok tekjuárs. Með þessu móti ættu forráðamenn einstakra sparisjóða að vita það fyrirfram fyrir upphaf tekjuárs hvort um skattskyldu verður að ræða vegna rekstrar komandi árs. Rökin að baki þessarar undanþágu eru þau að innlánsstofnanir með svo lítil heildarinnlán hafa mjög takmarkaða starfsemi. Oftast eru þær reknar í sjálfboðavinnu stjórnenda með afgreiðslu á heimili reikningshaldara. Grundvöllur undir rekstri þessara smáu sparisjóða er það veikur að ekki þykir fært að íþyngja þeim með skattgreiðslum. Með heildarinnlánnum í greininni er átt við veltiinnlán, spariinnlán og gjaldeyrisreikninga. Ljóst er að ýmis framkvæmdavandi kann að fylgja þessari undanþágu ef að lögum verður. Er í 3. mgr. tekin afstaða til hvað gera skuli við skattalegan varasjóð og frestaðan söluhagnað ef innlánsstofnun, sem verið hefur skattskyld, fellur síðar undir undanþáguna. Þá er í 1. mgr. lagt til að framtalsskylda haldist enda þótt skattskylda falli niður samkvæmt greininni.

Um 3. gr.

Hér er lagt til að ákvæði frumvarpsins verði látin gilda við álagingu á árinu 1984. Þar sem allar tillögur frumvarpsins horfa til ívilnunar frá gildandi ákvæðum þykir óhætt að láta þær öðlast afturvirk gildi vegna rekstrarársins 1983.

Um ákvæði til bráðabirgða.

Hér er lagt til að skattskyldir aðilar samkvæmt lögunum skuli færa niður samanlögð útlán og veittar ábyrgðir í árslok 1982 um ½% við mat eigna í lok þess árs, þannig að samræmis sé gætt við útreikning verðbreytingarfærslu.

Fylgiskjal.

Fjármálaráðuneytið,
Arnarhvoli.

BANKAMÁLANEFND
Reykjavík, 24. nóvember 1982.

Samkvæmt ákvæði til bráðabirgða V í lögum um skattskyldu innlánsstofnana nr. 65/1982 var bankamálanefnd falið að endurskoða þau lög svo og lög nr. 40/1969 um

umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna. Nefndin hefur lokið endurskoðun laganna og sendir ráðuneytinu drög að frumvarpi til laga um skattskyldu innlánsstofnana. Ennfremur sendir nefndin tvönn drög að frumvarpi til laga um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna. Í öðru frumvarpinu er gert ráð fyrir að gjald til ríkissjóðs verði óbreytt 50% af gjaldeyrisviðskiptum, en í hinu að gjaldið verði fellt niður í áföngum. Jafnframt fylgja greinargerðir sem nefndin aflaði frá Sambandi íslenskra viðskiptabanka og Sambandi íslenskra sparisjóða um framangreind efni og eru þær fylgiskjöl nr. 1 og 2.

Eins og kemur fram í greinargerð með frumvarpi til laga um skattskyldu innlánsstofnana hefur nefndin einskorðað sig við endurskoðun efnisatriða gildandi laga eins og þau voru afgreidd frá Alþingi. Einstakir nefndarmenn eru hins vegar óbundnir í afstöðu sinni til þess grundvallaratriðis hvort skattleggja eigi innlánsstofnanir og hvenær séu forsendur fyrir að taka upp slíka skattlagningu.

Halldór Ásgrímsson.

Matthías Á. Mathiesen.
Lúðvík Jósepsson.

Kjartan Jóhannsson.
Jón G. Sólnes.

Fylgiskjal.

Frumvarp til laga um skattskyldu innlánsstofnana.

1. gr.

Viðskiptabankar, sparisjóðir og Söfnunarsjóður Íslands skulu skyldir til þess að greiða tekjuskatt af öllum tekjum sínum, hvar sem þeirra er aflað, í samræmi við ákvæði laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt, með þeim frávikum, sem greinir í lögum þessum.

Skattskyldan tekur til þessara aðila sem lögaðila samkvæmt 2. gr. laga nr. 75/1981 þrátt fyrir undanþáguákvæði 4. gr. sömu laga eða ákvæði annarra laga sem kunna að hafa undanþegið einstakar stofnanir opinberum gjöldum og sköttum.

2. gr.

Til skattskyldra tekna aðila, skv. 1. gr. þessara laga, teljast þó ekki tekjur stofnlána-sjóða og veðdeilda, sem stofnaðar eru með sérstökum lögum eða með reglugerð á grundvelli heimilda í lögum og starfa í tengslum við innlánsstofnanir en sem fjárhagslega sjálfstæðar deildir. Fjárhagur þeirra sé greinilega aðskilinn fjárhag annarra deilda viðkomandi stofnana enda séu reglur þar um viðurkenndar af fjármálaráðuneytinu.

3. gr.

Í stað heimildar í 2. málslíð 3. tl. 1. mgr. 31. gr. og 2. og 3. málslíð 2. mgr. 5. tl. 74. gr. laga nr. 75/1981 um heimild til niðurfærslu viðskiptaskulda, er skattskyldum aðilum samkvæmt lögum þessum, heimilt að færa til gjalda í sérstakan afskriftareikning útlána, fjárhæð sem nemur 1% af aukningu útlána og veittra ábyrgða á rekstrarárinu.

4. gr.

Sé sparisjóði slitið, þannig að hann sé algjörlega sameinaður öðrum sparisjóði, ríkisstofnun eða hlutafélagi þá skulu slitin sjálf ekki hafa í för með sér skattskyldar tekjur fyrir þann aðila sem við tekur og heldur ekki fyrir þann sem slitið var. Við slíkan samruna skal sá aðili, er við tekur, taka við öllum skattaréttarlegum skyldum og réttindum þess sparisjóðs sem slitið var.

5. gr.

Innlánsstofnanir með lægri heildarinnstæður en 50 millj. kr. hinn 31/12 1982 skulu undanþegnar skattgreiðslum samkvæmt lögum þessum. Viðmiðun undanþágu skv. 1. mgr. skal breytast árlega í samræmi við útreikning verðbreytingastuðuls samkvæmt 26. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt, í fyrsta sinn fyrir árið 1983.

6. gr.

Ráðherra er heimilt að kveða nánar á um framkvæmd laga þessara með reglugerð.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1983. Frá sama tíma falla úr gildi lög nr. 65/1982 um skattskyldu innlánsstofnana.

Ákvæði til bráðabirgða.

I.

Á árinu 1983 skulu aðilar, sem skattskyldir eru samkvæmt ákvæðum þessara laga framkvæma endurmat á þeim fyrnanlegu eignum sbr. 32. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt, sem voru í eigu þeirra í byrjun þess árs.

Endurmatið skal framkvæma þannig að kostnaðarverði (stofnverði) skal breytt eftir verðbreytingarstuðli fyrir hvert ár. Kostnaðarverð, þannig framreiknað, myndar fyrningargrunn sem fyrning reiknast af, í fyrsta sinn á árinu 1983.

Til frádráttar framreiknuðu stofnverði reiknast sá hundraðshluti fyrninga af stofnverðinu, sem um getur í 38. gr. laga nr. 75/1981, eftir því sem við á, fyrir hvert ár frá og með kaup- eða byggingarári til ársloka 1982. Samtala þessara fyrninga telst fengin heildarfyrning en hún skal þó aldrei vera hærri en 90% af framreiknuðu stofnverði, sbr. 45. gr. laga nr. 75/1981.

Mismunur fyrningargrunns, sbr. 2. mgr. þessa ákvæðis, og framreiknaðra fyrninga, sbr. 3. mgr. telst eftirstöðvar fyrningarverðs. Fyrningargrunnur og fengnar fyrningar breytast síðan árlega, sbr. 26. gr. laga nr. 75/1981.

Ríkisskattstjóri skal reikna verðbreytingarstuðul fyrir eignir sem aðili skv. 1. mgr. þessa bráðabirgðaákvæðis hefur eignast á árunum 1968 til 1982. Stuðullinn reiknast í samræmi við ákvæði 5. mgr. ákvæðis til bráðabirgða IV í lögum nr. 75/1981, sbr. 26. gr. sömu laga. Hafi skattaðili eignast fyrnanlegar eignir skv. 1., 3., 4. og 5. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981 fyrir ársbyrjun 1968 skulu þær ekki endurmetnar samkvæmt þessu ákvæði. Þegar endurmetnar eru eignir skv. 2. tl. greindrar 32. gr., sem verið hafa í eigu skattaðila í fimmtán ár eða lengur, skal ríkisskattstjóri reikna stuðul til notkunar í því sambandi og skal hann hafa sömu viðmiðun og um getur í upphafi þessarar málsgreinar. Liggi byggingarvísitala ekki fyrir skal stuðullinn reiknaður eftir hliðstæðum upplýsingum og skal ríkisskattstjóri hafa samráð við Hagstofu Íslands við útreikninginn.

Endurmatsverð mannvirkja, sbr. 2. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981, er skattaðila heimilt að ákveða jafnt gildandi fasteignamati í árslok 1983 í stað framreiknaðs kostnaðarverðs (stofnverðs). Sé þessi heimild notuð myndar fasteignamatið nýjan fyrningargrunn. Sé fasteignamatið notað sem fyrningargrunnur samkvæmt þessari málsgrein reiknast ekki fyrningar skv. 3. mgr. þessa bráðabirgðaákvæðis fyrir liðinn tíma.

Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi má víkja frá skyldu til endurmats samkvæmt ákvæði þessu að því er varðar eignir skv. 1., 3., 4. og 5. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981 og veitir ríkisskattstjóri heimild til slíkra frávíka.

Aðilar skv. 1. mgr. þessa ákvæðis, sem eiga eignir í ársbyrjun 1983 sem ber að endurmeta, skulu senda skattstjóra, eigi síðar en með skattframtali 1984, greinargerð um endurmatið í því formi sem ríkisskattstjóri ákveður.

Endurmatsbreyting samkvæmt þessu ákvæði telst ekki til tekna heldur færast í sérstakan reikning, endurmatsreikning, sem telst til eigin fjár.

II

Við ákvörðun á söluhagnaði eigna, sem skattaðili skv. 1. mgr. ákvæðis til bráðabirgða I hefur eignast fyrir árið 1983, skal stofnverð þeirra framreiknað eftir sömu verðbreytinga-
stuðlum og með sama hætti og endurmetið er samkvæmt ákvæði til bráðabirgða I, eftir því
sem við á. Eftir þann tíma gilda ákvæði 26. gr. laga nr. 75/1981 um beitingu verðbreytingar-
stuðuls. Sé um sölu á fyrnanlegum eignum að ræða fer á sama hátt um framreikning fyrninga
umræddra eigna.

Pegar eignir skv. 1., 3., 4. og 5. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981, sem aðili eignaðist fyrir
ársbyrjun 1968, eru seldar skal framreikna stofnverð þeirra frá kaupári til söluárs með
verðbreytingarstuðli kaupárs og telst söluhagnaður þá mismunur á söluverði og 10% af
þannig framreiknuðu stofnverði.

Nú hefur ríkisskattstjóri veitt undanþágu frá endurmati eigna, sbr. 7. mgr. ákvæðis til
bráðabirgða I, og telst þá söluverð þeirra að fullu til tekna á söluári.

III

Aðilar sem skattskyldir eru skv. 1. gr. þessara laga skulu reikna verðbreytingarfærslu
samkvæmt 53. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt í fyrsta sinn vegna ársins
1983 miðað við stöðu eigna og skulda í lok ársins 1982.

IV

Skattskyldir aðilar, samkvæmt lögum þessum, skulu greiða fyrirframgreiðslu vegna
væntanlegrar álagningar tekjuskatts, sem ákvarðast með eftirgreindum hætti:

Stofn til fyrirframgreiðslu skal vera innstæðufé viðkomandi aðila í lok hvers mánaðar,
sbr. 11. gr. laga nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands, og 31. gr. laga nr. 13/1979, um breyting
á þeim lögum, sbr. enn fremur reglur Seðlabanka Íslands um innlánsbindingu frá 21.
desember 1981.

Greiða skal fyrirframgreiðslu á árinu 1983, sem nemur 0,04% af gjaldstofni. Á árinu
1984 skal greiða fyrirframgreiðslu, sem nemur 0,02% af stofni í lok janúar—júní. Skal
fyrirframgreiðsla greidd á árinu 1983 og 1984, gerð upp við álagningu 1984 vegna tekna á
árinu 1983.

Fyrirframgreiðslan skv. 2. og 3. mgr. skal innheimt af Seðlabanka Íslands og greidd
fyrir hvern mánuð miðað við innstæðufé í lok næstliðins mánaðar. Gjaldldagi fyrirfram-
greiðslunnar er 15. dagur eftir lok næstliðins mánaðar og eindagi 10 dögum síðar. Greiðslunni
skal fylgja greinargerð skattskylds aðila í því formi er ríkisskattstjóri ákveður.

Seðlabanki Íslands skal mánaðarlega skila viðkomandi skattstjórum greinargerðum
þeim sem honum hafa borist vegna síðastliðins mánaðar.

Ákvæði laga um launaskatt að því er varðar vanskil, viðurlög vegna vanskila, könnun á
skilum, ákvörðun skila vegna vanrækslu eða vanskila á greinargerð, greiðsluskrár,
kærufresti, úrskurði á kærnum og áfrýjun þeirra skulda gilda um fyrirframgreiðslu skv. 2.—5.
mgr. eftir því sem við á.

Frá og með árinu 1985 skal fyrirframgreiðsla, vegna tekna á árinu 1984 ákveðin með
hliðsjón af álagningu næstliðins árs eftir nánari ákvæðum í reglugerð á grundvelli 2. mgr.
110. gr. laga nr. 75/1981.

Að öðru leyti skulu gilda eftir því sem við geta átt, ákvæði XIII. kafla laga nr. 75/1981
um innheimtu og ábyrgð á fyrirframgreiðslu skv. þessari grein.

V

Við mat á eignum í ársbyrjun 1983 skulu skattskyldir aðilar, skv. lögum þessum, draga
1% frá samanlögðum útlánnum og veittum ábyrgðum í árslok 1982.

Greinargerð.

Á Alþingi 7. maí 1982 voru samþykkt lög um skattskyldu innlánsstofnana nr. 65/1982. Í ákvæði nr. V. til bráðabirgða var kveðið svo á, að lögin skyldu endurskoðuð af starfandi bankamálanefnd fyrir þingbyrjun haustið 1982. Hefur nefndin starfað á þessum grundvelli og einskorðað sig við endurskoðun efnisatriða gildandi laga eins og þau voru afgreidd frá Alþingi. Einstakir nefndarmenn eru hins vegar óbundnir í afstöðu sinni til þess grundvallaratriðis hvort skattleggja eigi innlánsstofnanir og hvenær séu forsendur fyrir að taka upp slíka skattlagningu.

Í samræmi við framangreint hefur bankamálanefnd unnið að endurskoðun laganna.

Nefndin hefur stuðst við framlögð gögn, sem aflað var við afgreiðslu laganna á Alþingi s. 1. vor. Auk þess óskaði nefndin eftir frekari tillögum og hugmyndum frá Sambandi íslenskra viðskiptabanka og Sambandi íslenskra sparisjóða varðandi efni og tilhögun skattlagningarinnar og fékk nefndin greinargerðir frá báðum samböndunum sbr. fskj. 1 og 2.

Almennar athugasemdir.

Með gildandi lögum um skattskyldu innlánsstofnana nr. 65/1982 var ákveðið að skattleggja viðskiptabanka og sparisjóði auk Söfnunarsjóðs Íslands samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt. Var talið eðlilegt að starfsemi þessara stofnana væri skattskyld með sama hætti og starfsemi annarra atvinnufyrirtækja í landinu. Bent var á, að starfsemi banka og sparisjóða væri víðast hvar skattskyld í nágrannalöndum okkar.

Í frumvarpi þessu er fylgt meginefni gildandi laga. Helstu breytingar eru eftirfarandi:

1. Lagt er til að innlánsstofnanir séu undanþegnar eignarskatti. Í gildandi lögum um skattskyldu innlánsstofnana er kveðið svo á um, að innlánsstofnanir skuli greiða eignarskatt. Í lögum um starfsemi viðskiptabanka eru engin ákvæði um eiginfjárstöðu þeirra. Í gildandi lögum um sparisjóði frá 1941, eru ákvæði um lágmark eigin fjár sparisjóða að mörgu leyti ófullkomin og þarfnast endurskoðunar. Ákvæði um lágmark eigin fjár í rekstri innlánsstofnana eru meðal mikilvægustu atriða í nútíma bankalöggjöf. Gert er ráð fyrir því að slík ákvæði verði sett í almenna bankalöggjöf, sem nú er unnið að endurskoðun á af bankamálanefnd. Þar til slík eiginfjármörk hafa verið sett þykir ekki fært að skattleggja nettó eignir þessara stofnana. Tekið skal fram, að viðskiptabankar í Danmörku, Svíþjóð og Finnlandi greiða ekki eignarskatt og sama gildir um sparisjóði á Norðurlöndum öllum þrátt fyrir strangar kröfur um lágmark eigin fjár.
2. Lagt er til að innlánsstofnunum verði heimilað að færa til gjalda fjárhæð, sem nemur ákveðnum hundraðshluta af aukningu útlána og veittra ábyrgða á rekstrarárinu í stað heimildar til niðurfærslu viðskiptaskulda skv. ákvæðum laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt. Í gildandi lögum er tekið fram, að heimild til niðurfærslu útistandandi viðskiptaskulda skv. ákvæðum laga um tekju- og eignarskatt, gildi ekki við ákvörðun á tekju- og eignarskattsstofni innlánsstofnana.
3. Í gildandi lögum er kveðið svo á um, að skattar skuli greiddir að verulegu leyti á tekjuöflunarárinu í stað álagningarárs eins og gildir um aðra skattgreiðendur. Lagt er til að skattgreiðslum innlánsstofnana verði eins háttáð og gildir um aðra skattgreiðendur og fjallar ákvæði til bráðabirgða IV. um það fyrirkomulag.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Grein þessi er efnislega samhljóða 1. gr. gildandi laga að öðru leyti en því að ekki er gert ráð fyrir greiðslu eignarskatts sbr. umsögn í almennum athugasemdum með frumvarpinu.

Um 2. gr.

Í gildandi lögum er rekstur tiltekinn stofnlánasjóða, sem starfa í tengslum við innlánsstofnanir undanþeginn skattskyldu, enda sé fjárhagur þessara sjóða greinilega aðskilinn fjárhag annarra deilda viðkomandi stofnana. Sjóðir þessir eru tilgreindir í lögnum en þeir eru: Stofnlánadeild landbúnaðarins, Iðnlánasjóður, Stofnlánadeild verslunarfyritækja (Verslunarlánasjóður) og Stofnlánadeild samvinnufélaga. Hér er lagt til, að tekjur stofnlánasjóða og veðdeilda sem starfa í tengslum við innlánsstofnanir en sem fjárhagslega sjálfstæðar deildir séu undanþegar skattskyldu. Það er skilyrði undanþágu, að til starfseminnar sé stofnað með lögum eða um hana gildi reglugerð sem sett er á grundvelli heimildar í lögum. Þá er það einnig skilyrði að fjárhagur stofnlánasjóðanna og veðdeildanna sé greinilega aðskilinn fjárhag annarra deilda viðkomandi stofnana, enda séu nánari reglur um þann aðskilnað staðfestar af fjármálaráðuneytinu.

Auk þeirra stofnlánasjóða, sem taldir eru upp í gildandi lögum og falla undir ákvæði þessarar greinar, eru starfandi veðdeildir á grundvelli laga og reglugerða með heimild í lögum við Alþýðubankann, Búnaðarbanka Íslands, Iðnaðarbanka Íslands h/f og Landsbanka Íslands. Mundu þær allar falla undir ákvæði þessarar greinar, enda hafi fjármálaráðuneytið staðfest reglugerðir þeirra hvað varðar fjárhagslegan aðskilnað við aðrar deildir bankanna.

Um 3. gr.

Í 3. gr. gildandi laga er tekið fram, að ákvæði laga nr. 75/1981 er varðar heimild til niðurfærslu útistandandi viðskiptaskulda, skuli ekki gilda við ákvörðun á tekju- og eignarskattsstofni innlánsstofnana, sem skattskyldar eru samkvæmt lögnum. Hér er lagt til að innlánsstofnunum sé heimilt að færa til gjalda fjárhæð, sem nemur 1% af aukningu útlána og veittra ábyrgða á rekstrarárinu. Á undanförunum árum hafa innlánsstofnanir tekið upp þá aðferð að reikna heildarniðurfærslu sem ákveðið hlutfall af samtölu allra útlána og ábyrgða á uppgjörstegi til að mæta þeirri almennu áhættu sem fylgir þessum útlánnum og skuldbindingum. Nokkuð er mismunandi hvert niðurfærsluhlutfallið er hjá einstökum innlánsstofnunum. Nefndin er þeirrar skoðunar, að viðurkenna beri þörf innlánsstofnana til að mynda sérstakan afskriftareikning vegna útlánaáhættu og að í skattalegu tilliti verði þeim heimilað að færa til gjalda vegna þessa 1% af aukningu útlána og veittra ábyrgða. Með útlánnum er hér átt við samtölu útlána og endurlánaðs erlends lánsfjár.

Um 4. gr.

Grein þessi er óbreytt 4. gr. gildandi laga.

Um 5. gr.

Í ákvæði til bráðabirgða IV. gildandi laga eru innlánsstofnanir sem höfðu heildarinnlán lægri en kr. 30 millj. hinn 31.12.1981 undanþegar greiðslu skatts sem lagður er á á árinu 1982 skv. þeirri grein. Nefndin leggur til að innlánsstofnanir undir tiltekinni lágmarksstærð verði áfram undanþegar greiðslu tekjuskatts. Flestar þeirra innlánsstofnana sem yrðu undanþegar skattgreiðslum eru reknar nánast í sjálfboðavinnu stjórnenda með litlum tilkostnaði. Starfsemi þeirra er mjög takmörkuð og afgreiðsla fer fram á heimili reikningshaldara í mörgum tilvikum. Þær stofnanir sem hér um ræðir hafa yfir að ráða u. þ. b. 4% af heildarinnlánnum viðskiptabanka og sparisjóða. Innlánsstofnanir, sem skattlagðar yrðu miðað við þau mörk sem greinin kveður á um, hafa þannig yfir að ráða u. þ. b. 96% af heildarinnlánnum. Viðmiðunin verði heildarinnstæður í byrjun þess rekstrarárs sem álagning er byggð á. Í upphafi er viðmiðunin ákveðin kr. 50 millj., þ. e. hinn 31.12. 1982, sem er framreiknuð viðmiðunarfjárhæð gildandi laga samkvæmt áætlaðri innlánsaukningu á árinu 1982. Viðmiðunin taki síðan árlegum breytingum í samræmi við útreikning verðbreytingarstuðuls skv. 26. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt.

Um 6. gr.

Grein þessi er óbreytt 6. gr. gildandi laga.

Um 7. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Um ákvæði til bráðabirgða I—III.

Ákvæði frumvarpsins eru samhljóða ákvæðum til bráðabirgða I—III gildandi laga með þeim frávikum, að í frumvarpi þessu er ekki gert ráð fyrir að innlánsstofnanir greiði eignarskatt.

Um ákvæði til bráðabirgða IV.

Hér er lagt til að horfið verði frá þeirri reglu sem ákveðin er í 5. gr. gildandi laga, sem kveður svo á um, að innlánsstofnunum er gert að greiða skatta að verulegu leyti á tekjuöflunarárinu gagnstætt því sem gildir um aðra skattgreiðendur. Telur nefndin að um þetta atriði eigi að gilda sömu reglur fyrir innlánsstofnanir og aðra skattgreiðendur. Með þeim hætti, sem kveðið er á um í greininni, verður komið á fullt samræmi í þessum efnum frá og með álagningu tekjuskatts á árinu 1984 vegna rekstrarársins 1983. Að öðru leyti þarfnast greinin ekki frekari skýringa.

Um ákvæði til bráðabirgða V.

Hér er kveðið svo á um, að skattskyldum aðilum skv. lögunum verði gert skylt að færa samanlögð útlán og veittar ábyrgðir í árslok 1982, niður um 1% við mat eigna í ársbyrjun 1983, þannig að samræmis sé gætt við útreikning verðbreytingarfærslu. Með útlánum er hér átt við heildarútlán að meðtöldu endurlánuðu erlendu lánsfé.

Fylgiskjal.

Frumvarp til laga um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna.

Tillaga I.

1. gr.

Bankar þeir, sem versla með erlendan gjaldeyri, skulu frá og með 1. janúar 1983 greiða ríkissjóði 50% af heildartekjum sínum vegna mismunar sölugengis og kaupgengis gjaldeyris, svo og 50% af póknun (provision) þeirri, er þeir taka af viðskiptamönnum sínum fyrir þjónustu við yfirfærslu fjár til útlanda eða aðrar greiðslur erlendis. Þetta gildir jafnt um hvers konar ábyrgðarlaun, innheimtulaun og allar aðrar greiðslur, hverju nafni sem nefnast fyrir þjónustu þá, er hér um ræðir. — Seðlabankinn hefur eftirlit með því, að hlutaðeigandi bankar inni gjald þetta af hendi, svo sem fyrir er mælt í 1. mgr. þessarar gr.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1983. — Jafnframt falla úr gildi lög nr. 40/1969 um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Samkvæmt gildandi lögum um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna nr. 40/1969, renna 60% af heildartekjum þeirra vegna mismunar sölu- og kaupgengis gjaldeyris og 60% af þóknun (provision) vegna gjaldeyrisviðskipta til ríkissjóðs en 40% til viðkomandi gjaldeyrisbanka. Samkvæmt ákvæði til bráðabirgða V í lögum um skattskyldu innlánsstofnana nr. 65/1982 var gjald þetta ákveðið 50% til ársloka 1982. Þótti ekki hjá því komist að draga nokkuð úr gjaldtökunni, skv. lögum nr. 40/1969 í ljósi hinnar nýju skattlagningar á banka og sparisjóði, sem ákveðin var með lögnum. Samkvæmt fyrrnefndu bráðabirgðaákvæði laga nr. 65/1982 er lækking gjaldsins í 50% tímabundin til áramóta og mun þá hækka í 60% ef ekkert verður að gert.

Með frumvarpi þessu er lagt til að hlutdeild ríkissjóðs í tekjum af umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna verði 50% frá 1. janúar 1983 að telja. Er þá litið til þess, að gert er ráð fyrir að innlánsstofnanir greiði tekjuskatt frá og með rekstrarárinu 1983 í samræmi við frumvarp til laga um skattskyldu innlánsstofnana, sem lagt er fyrir Alþingi samhljóða (sic) frumvarpi þessu.

Fylgiskjal.

Frumvarp til laga um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna.

Tillaga II.

1. gr.

Bankar þeir, sem versla með erlendan gjaldeyri, skulu frá og með 1. janúar 1983 greiða ríkissjóði 50% af heildartekjum sínum vegna mismunar sölugengis og kaupgengis gjaldeyris, svo og 50% af þóknun (provision) þeirri, er þeir taka af viðskiptamönnum sínum fyrir þjónustu við yfirfærslu fjár til útlanda eða aðrar greiðslur erlendis. Þetta gildir jafnt um hvers konar ábyrgðarlaun, innheimtulaun og allar aðrar greiðslur, hverju nafni sem nefnast fyrir þjónustu þá, er hér um ræðir. — Á árunum 1984 og 1985 skulu ofangreind hlutföll lækka í áföngum sem hér segir: Á árinu 1984 skal greiða 25%; á árinu 1985 skal greiða 10%. Frá og með árinu 1986 fellur gjald þetta niður. Seðlabankinn hefur eftirlit með því, að hlutaðeigandi bankar inni gjald þetta af hendi, svo sem fyrir er mælt í þessari grein.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1983. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 40/1969 um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Um árabíl hafa gjaldeyrisbankarnir, Seðlabankinn, Landsbankinn og Útvegsbankinn, greitt til ríkissjóðs ákveðið hlutfall af tekjum þeirra af umboðspóknun og gengismun vegna gjaldeyrisviðskipta. Þessi tekjustofn var fyrst á lagður með lögum nr. 86/1956 um útflutningssjóð o. fl. og síðar skv. lögum nr. 4/1960 um efnahagsmál. Núgildandi ákvæði eru í lögum nr. 40/1969 um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna. Samkvæmt þeim lögum greiða bankarnir til ríkissjóðs 60% af vergum tekjum vegna þessara viðskipta en 40% renna til viðkomandi gjaldeyrisbanka. Ekki liggja fyrir nákvæmar tölur um raunverulegan kostnað gjaldeyrisbankanna vegna þessara viðskipta en upplýst er, að mismunur kaup- og sölugengis hefur verið ákveðinn meiri en vera mundi ef ef ekki kæmi til skattlagningar á

Þessi viðskipti. Sama má segja um ýmis þjónustugjöld, sem leyfilegt er að taka skv. gjaldskrá.

Samkvæmt ákvæði til bráðabirgða V í lögum um skattskyldu innlánsstofnana nr. 65/1982, var gjald þetta ákveðið 50% frá gildistöku laganna til ársloka 1982, þrátt fyrir ákvæði laga nr. 40/1969. Í frumvarpinu var gert ráð fyrir því, að hlutfall þetta lækkaði á árinu 1983 í 40%. Þá var einnig gert ráð fyrir heildarendurskoðun laganna fyrir árslok 1983 í ljósi þeirrar reynslu sem þá væri fengin af framkvæmd þeirra. Ákvæði frumvarpsins náði ekki fram að ganga umfram lækkun úr 60% í 50% á árinu 1982, og mun því hækka í 60% aftur þann 1. janúar 1983 ef ekkert verður að gert.

Með frumvarpi þessu er lagt til að gjald þetta verði fellt niður í áföngum á árunum 1983—1985. Samkvæmt útreikningum næmi áætlað tekjutap ríkissjóðs á árunum 1983—1985 kr. 31 milljón nettó á verðlagi ársins 1982. Tekjutap ríkissjóðs vegna lækkunar úr 60% í 50% á árinu 1982 var áætlað 9 millj. kr. Sem rök fyrir niðurfellingu gjaldsins má nefna, að gert er ráð fyrir að innlánsstofnanir greiði tekjuskatt frá og með rekstrarárinu 1983 í samræmi við frumvarp til laga um það efni, sem lagt er fram samhliða frumvarpi þessu. Þykir ekki fært að skattleggja sömu tekjur með tvennum hætti. Þar sem niðurfelling gjaldsins þegar í stað mundi hafa í för með sér tekjutap fyrir ríkissjóð er gerð tillaga um að gjaldið verði fellt niður í áföngum.

Með niðurfellingu gjaldsins er þess að vænta að mismunur kaup- og sölugengis erlends gjaldmiðils verði ákveðinn með hliðsjón af breyttum aðstæðum svo og ýmis gjöld vegna þessara viðskipta endurskoðuð.